

VEDLEGG 1: HANDLINGSPLAN 2016-2017

For den kommende toårsperioden foreslås det følgende konkrete tiltak:

- Videreføre arbeidet med kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i samsvar med det vedtatte planprogrammet, slik at det kan legges opp til en politisk behandling av planen i løpet av 2017.
- Fortsette arbeidet med kulturminneskilting og opprettelse av kulturminneløyper i samme omfang og tempo som i foregående fireårsperiode.
- Legge til rette for økt frivillig innsats når det gjelder innsamling av muntlige kilder gjennom intervjuing av eldre mennesker.
- Utgi brosjyre med oversikt over tilbud om formidling rundt kulturarv og lokalhistorie. Tilbud rettet mot barn og unge skal synliggjøres spesielt.
- Opprette en støtteordning for kulturminneformidling rettet mot barn og unge ved museene og i frivillige organisasjoner, samt integrere kulturminneformidling i kommunens egne aktivitetstilbud for barn og unge i forbindelse med skoleferiene.
- Utrede behovet for steder der en kan bevare og presentere gjenstander med kulturhistorisk verdi og formidle historien rundt disse. Særlig aktuelle emner er førhistorisk tid (steinalder/jernalder/vikingtid), middelalderhistorie, Hassel jernverk, laksefiske og elvetrafikk, industrihistorie og arbeiderkultur.
- Utarbeide en strategi for bevaring og formidling av immaterielle kulturminner. Særlig aktuelle emner er musikk, dans, mat og dialekt.

I tillegg til disse tiltakene må det også arbeides videre med langsiktige prosjekter som ikke kan slutføres i løpet av toårsperioden. Dette gjelder særlig arbeidet med kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer og oppfølgingen av dette gjennom handlingsplaner og skjøtselsplaner for verneverdige kulturmiljøer. I denne sammenheng bør en også vurdere mulighetene for å opprette et kulturminnefond som kan bidra økonomisk til brannsikring og istandsetting av verneverdige bygninger, samt til å øke kompetansen blant lokale håndverkere på dette området.

VEDLEGG 2: KULTURHISTORISKE IDÉBANKER

Dette er en oversikt over tilbud og tiltak på ulike områder innenfor feltet lokalhistorie og kulturminnevern. Den omfatter både eksisterende konsepter og idéer som det kan være aktuelt å arbeide for å videreutvikle og realisere.

Hensikten er at dette kan brukes som verktøy og inspirasjonskilde for alle som interesserer seg for lokalhistorie og kulturminnevern, samt danne grunnlag for en løpende diskusjon om hvilke tiltak som bør prioriteres.

Oversikten er utarbeidet av Øvre Eiker Kulturminneråd i samarbeid med Eiker Arkiv og vil bli løpende revidert. Innspill mottas gjerne.

“Idébank 1: Lokalhistorie og kulturminner for barn og unge”

Denne oversikten er basert på kommunens kulturminnestrategi, der formidling av lokale kulturhistorie til barn og unge er nevnt som et viktig område. Den omfatter både tilbud som gis gjennom “Den kulturelle skolesekken”, andre tilbud rettet mot skolene, andre kommunale tilbud i forbindelse med skoleferier og liknende, samt tilbud fra museer og frivillige organisasjoner.

De ulike feltene vil til en viss grad overlappe hverandre. Styringsgruppa for ”Den kulturelle skolesekken” avgjør hvert år hvilke tilbud som kommer med i det obligatoriske opplegget for skolene. De øvrige tilbudene kan den enkelte skole benytte seg av etter ønske og behov. Det samme gjelder andre kommunale etater og frivillige organisasjoner. Øvre Eiker Kulturminneråd vil arbeide for at de ulike tilbudene blir gjort kjent for publikum. Det vil også arbeide for at en del av disse aktivitetene kommer inn i det kommunale tilbudet i forbindelse med skoleferiene, samt at det etableres støtteordninger for en del utvalgte tiltak som gjennomføres i regi av museene og de frivillige organisasjonene.

A. ”Hva er et arkiv”

Foredrag om hva et arkiv er og hva som menes med begrepet ”historisk kilde”. Det tas utgangspunkt i kilder fra Eiker Arkiv, blant annet fotosamlingen, som kan fortelle noe om utviklingen av nærmiljøet rundt skolen. Tilbudet var med i “Den kulturelle skolesekken” fra 2004/2005 til 2012/2013.

- Trinn/forankring i læreplan: 4.trinn – kompetansemål: ”Kjenne att historiske spor i sitt
- *eige lokalmiljø og undersøkje lokale samlingar og minnesmerke.*”
- Antall timer: 10 timer (1 time per klasse på trinnet)
- Kostnader: Kr.800,-/time = kr.8.000,-
- Ansvarlig/kontaktperson: Eiker Arkiv v/Bent Ek

B. ”Fiskumøksa”

En replika av den berømte ”Fiskumøksa” tilbys utstilt ved skolen i en periode på inntil en måned. I tilknytning til dette tilbys det et foredrag på en skoletime, der det fortelles om

steinalderen på Eiker, fra den eldste boplassen som kan dateres til ca.10.000 f.Kr. og fram til steinalderens slutt, representert ved Fiskumøksa. Det vises bilder av utgravninger og arkeologiske funn. Tilbudet var med i "Den kulturelle skolesekken" fra 2013/2014 til 2014/2015.

- *Trinn/forankring i læreplan: 4.trinn – kompetansemål: "Beskrive korleis steinalderfolk levde som jegerar og samlarar, ved å fantasere rundt dei første menneska som kom til landet vårt etter istida. Fortelje om korleis jordbruket forandra levemåten i Noreg og Norden og beskrive hovudtrekk ved bronsealderen og jernalderen."*
- Antall timer: 10 timer (1 time per klasse på trinnet)
- Kostnader: Kr.800,-.
- Ansvarlig/kontaktperson: Eiker Arkiv v/Bent Ek

C."Jernalderen på Eiker": En modell i skala 1:100 av den nylig oppdagede jernalderboplassen ved Haug kirketilbys utstilt ved skolen i en periode på inntil en måned. I tilknytning til dette tilbys det et foredrag på en skoletime, der det fortelles om bronsealder, jernalder og vikingtid på Eiker. Det vises bilder av utgravninger og arkeologiske funn, deriblant Solbergvasen og Hoen-skatten. Tilbudet er med i "Den kulturelle skolesekken" fra og med skoleåret 2015/2016.

- Antall timer: 10 timer (1 time per klasse på trinnet)
- Kostnader: Kr.1200,-.
- Ansvarlig/kontaktperson: Eiker Arkiv v/Bent Ek

D. "Eiker og 17.mai"

Foredrag om Eiker i 1814 og de to mennene fra bygda som ble valgt som representanter til eidsvollsforsamlingen. Det legges vekt på å beskrive lokalsamfunnet på Eiker, men samtidig se dette i forhold til de nasjonale og internasjonale forholdene som førte fram til vedtakelsen av en norsk grunnlov. Det har vært et tilbud til DKS fra og med våren 2014 .

- *Trinn/forankring i læreplan: 4.trinn – kompetansemål: "Forklare kvifor ein feirar 17. mai og 6. februar og fortelje om nasjonaldagane til andre land."*
- Antall timer: Ca.10 timer (1 time per klasse på trinnet)
- Kostnader: Kr.800,-.
- Ansvarlig/kontaktperson: Eiker Arkiv v/Bent Ek

E. "Besøk på Fossesholm"

Omvisning på Fossesholm med historien på 1500- og 1700-tallet. For 1500-talls historien legges det spesielt vekt på sagbruket. For 1700-tallet tar vi for oss bygningene og fletter inn litt stilhistorie.

- *Trinn/forankring i læreplan: 4.trinn – kompetansemål: "Kjenne att historiske spor i sitt eige lokalmiljø og undersøkje lokale samlingar og minnesmerke."*
- Antall timer: Ca.10 timer (1 time per klasse på trinnet)
- Kostnader: Kr.10,- per elev + busstransport til/fra Vestfossen.
- Ansvarlig/kontaktperson: Fossesholm Herregård v/Ellen Pauline Steen.

F. "Livet på gården"

Elevenes hovedoppgave er å bake brød i den gamle bakerovnen på Fossesholm. Dette skal gjøres slik det ble gjort for 150-år siden. Med dette forsøker vi å gi elevene forståelse av hvordan arbeidet ble gjort før i tiden og hva dagligdagse gjøremål kostet av fysisk energi før vi fikk alle hjelpemidlene vi omgir oss med i dag. Elevene må bl.a. skjære ved, bære vann, kjerne smør og vaske forkleet sitt for hånd på vaskebrett. Elevene får med seg hjem sitt eget bakerovnsbakte brød.

- *Trinn/forankring i læreplan: 5.trinn – kompetansemål: "Kjenne att historiske spor i sitt eige lokalmiljø og undersøkje lokale samlingar og minnesmerke."*

- Antall timer: Ca.20 timer (2 timer per klasse på trinnet)
- Kostnader: Kr.20,- per elev + busstransport til/fra Vestfossen.
- Ansvarlig/kontaktperson: Fossesholm Herregård v/Ellen Pauline Steen.

G. "Nedre Buskerud Hjemmefrontmuseum"

Omvisning på museet, med vekt på dagligliv under krig og okkupasjon. Formålet er å gi økt innsikt i hva det innebærer å leve under et autoritært diktatur.

- *Trinn/forankring i læreplan: 9.trinn – kompetansemål: "Finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og reflektere over korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis. Presentere ei historisk hending med utgangspunkt i ulike ideologiar. Drøfte menneskeverd, rasisme og diskriminering i eit historisk og notidig perspektiv med elevar frå andre skular ved å bruke digitale kommunikasjonsverktøy. Lage spørsmål om sentrale internasjonale konflikter på 1900-talet og i vårt eige hundreår, formulere årsaksforklaringar og diskutere konsekvensar av konfliktane."*
- Antall timer: Ca.8 timer (1 time per klasse på trinnet)
- Kostnader: Kr.10,- per elev + busstransport til/fra Vestfossen.
- Ansvarlig/kontaktperson: Hjemmefrontmuseets Venner v/Jan Henrik Eriksen

H. "Jul i gamle dager"

Elevene får oppleve hvordan julen ble feiret i ei gammel bondestue i Numedal på 1700-tallet og i et staselig byhus i Kongsberg rundt 1900. Vi vil også besøke den gamle krambua. De viktigste temaene i løpet av omvisningen er juleforberedelsene, primstaven, julemat og juledrikke, julebadet, julegaver, overtro knyttet til julen, julenissen og juletreet. Elevene får smake på lefse i bondestua og gammeldags drops i krambua.

- *Trinn/forankring i læreplan: 5.trinn – kompetansemål: "Kjenne att historiske spor i sitt eige lokalmiljø og undersøkje lokale samlingar og minnesmerke."*
- Antall timer: Ca.20 (2 timer per klasse på trinnet).
- Kostnader: Kr.10,- per elev + busstransport til/fra Kongsberg.
- Ansvarlig/kontaktperson: Gry Charlotte Lj. Andersen

I. "Bruken av vannkraft før og nå"

Elevene lærer om bruken av elvene gjennom tidene, både som transportåre og kraftkilde. I tillegg til teoretisk undervisning blir det lagt vekt på at elevene selv skal ta i bruk vannkraften, og de er blant annet med på å male korn, bruke vandrevet sirkelsag og stampe vadmel i ei stampemølle, i tillegg til at de bygger sin egen kvernkall.

- *Trinn/forankring i læreplan: 7.trinn – kompetansemål: "Forklare sammenhengar mellom naturressursar, næringar, busetnad og levevis, gjøre greie for bruk av noen energikilder før og nå og beskrive konsekvensene for miljøet lokalt og globalt og gjøre greie for hvordan man gjennom tidene har brukt overføring av bevegelse til å utnytte energi i vind og vann",*
- Antall timer: Ca.20 (2 timer per klasse på trinnet).
- Kostnader: Kr.10,- per elev + busstransport til/fra Kongsberg.
- Ansvarlig/kontaktperson: Ole Jacob Cranner.

J. "Glassblåsing"

Elevene opplever hvordan glass og glassprodukter blir framstilt ved å se en glassblåser i arbeid.'

- *Trinn/forankring i læreplan: 5.trinn – kompetansemål: "Kjenne att historiske spor i sitt eige lokalmiljø og undersøkje lokale samlingar og minnesmerke."*
- Antall timer: Ca.1 (1 time per klasse på trinnet).
- Kostnader: Kr.10,- per elev + busstransport til/fra Hokksund.'

- Ansvarlig/kontaktperson: Nøstetangen Musem v/Åse Klundelien.

K. "Glasshistorie"

Elevene får en innføring i historien om norsk glassproduksjon gjennom en omvisning i utstillingen ved Nøstetangen Museum.

- Trinn/forankring i læreplan: 5.trinn – kompetansemål: *"Kjenne att historiske spor i sitt eige lokalmiljø og undersøkje lokale samlingar og minnesmerke."*
- Antall timer: Ca.1 (1 time per klasse på trinnet).
- Kostnader: Kr.10,- per elev + busstransport til/fra Høksund.
- Ansvarlig/kontaktperson: Åse Klundelien.

L. "Minnefinnekurs": Dette er et tilbud som er utviklet av kulturvern avdelingen i Buskerud fylke og som i samarbeid med kommunen kan tilbys skolene gjennom den kulturelle skolesekken. Det er et relativt omfattende opplegg, der hovedmålet er å få kjennskap til lokale kulturminner og kjennskap til stilhistorie og byggeskikk som har formet skolens nærmiljø. Dette opplegget tilbys kun til kommuner som har vedtatt en kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer. Øvre Eiker arbeider for å få vedtatt en slik plan i løpet av 2017, og målet er derfor at kommunen skal kunne tilby dette fra og med skoleåret 2018/2019.

M. "Rydd et kulturminne": Dette er et konsept som er laget av Stiftelsen Norsk Kulturarv og som innebærer at en skole påtar seg å holde vegetasjonen nede rundt bestemte kulturminner i skolens nærmiljø. Dette kan kombineres med et undervisningsopplegg, som kan gjennomføres på skolen eller ved kulturminnene. Det er ønskelig å peke ut ett eller flere kulturminner i nærområdet til hver av skolene og klarere skjøtsel av disse kulturminnene med grunneierne og med kulturvern avdelingen i Buskerud fylke. Dette bør gjøres med utgangspunkt i kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer, og det bør være et mål å kunne tilby dette fra og med skoleåret 2018/2019.

N. "Her bor jeg": Dette er et undervisningsopplegg som er utprøvd gjennom flere år ved Høksund barneskole. Det er ønskelig at det blir lagt til rette slik at dette opplegget også kan tilbys ved andre skoler fra og med 2016/2017.

O. "Hassel jernverk": Besøk ved Hassel gruver og restene etter Hassel Jernverk. Elevene får en innføring i hvordan jernproduksjon foregikk og hvilken betydning jernet har hatt opp gjennom tidene, Det vurderes også å tilby kurs i restaurering av gamle ovner. Det er ønskelig at det blir lagt til rette slik at dette opplegget kan tilbys fra og med 2016/2017.

P. "Vestfossen anno 1950": Besøk ved "Vestfos Bruget", med modellen av Vestfossen anno 1950. Det vises gamle og nye bilder som viser hvordan nærmiljøet har forandret seg i løpet av de siste 50-100 årene, og mennesker som opplevde 1950-tallet forteller om hvordan det var å bo i Vestfossen den gangen. Det er ønskelig at det blir lagt til rette slik at dette opplegget kan tilbys fra og med 2016/2017.

Q. "Hjemmefrontmuseet og Jungercellene": Hjemmefrontmuseets Venner ønsker å samarbeid med kommunen om å videreutvikle dagens tilbud, både gjennom å kombinere et besøk ved museet med en ekskursjon til celleleiren ved Junger, og gjennom å involvere lokale Forsvarsforeninger og Veteranforeninger for å trekke linjene fra andre verdenskrig og fram til den fredsbevarende innsatsen i nyere tid. Det er ønskelig at dette opplegget kan tilbys fra og med 2016/2017.

R. "Eikers kulturskatter":

Foredrag med bilder som tar for seg noen av høydepunktene i Eikers kulturhistorie, som Fiskumøksa, Solbergvasen, Hoen-skatten, Fiskum gamle kirke, Hassel jernverk, Nøstetangen glassverk, Fossesholm, kjente malerier fra Eiker m.m.

S. "Barnas dag" på Fossesholm:

Fossesholm Herregård har de siste årene hatt flere dager i løpet av skoleferien der det tilbys ulike aktiviteter for barn. Innholdet varierer fra år til år, men omfatter blant annet dagligdagse gjøremål som brødbaking, snekring og klesvask utført med gamle metoder.

T. "Jordbrukets dag" på Fossesholm:

Dette er et stort familiearrangement som arrangeres på Fossesholm hvert år i siste halvdel av juli i samarbeid med de lokale landbruksorganisasjonene. Aktivitetene varierer noe fra år til år, men målet er å gi et innblikk i det lokale landbruket både i nåtid og i et historisk perspektiv. Derfor er det både visning av moderne maskiner, demonstrasjon av gamle driftsmetoder og servering av tradisjonsmat. Mange av aktivitetene legges opp slik at barna kan delta.

U. "Forsvarshistorisk dag" på Fossesholm:

Kulturkontoret, Fossesholm og Hjemmefrontmuseets Venner har innledet et samarbeid om å arrangere en årlig familiedag med fokus på Hjemmefrontmuseet og aktiviteter rundt dette. Det er aktuelt å samarbeide med Forsvaret og diverse frivillige organisasjoner. Dette arrangement er planlagt gjennomført første gang høsten 2016.

V. "Familiedag ved Jungercellene"

Dette har tidligere vært arrangert som et ledd i forberedelsene til ungdomsskolenes "Toleransereiser". En eventuell gjenopptakelse av dette kan sees i sammenheng med en "Forsvarshistorisk dag" på Fossesholm og videreutviklingen av Hjemmefrontmuseet der. Det kan også være naturlig å se på muligheten for å lage aktiviteter for barn og unge i forbindelse med Holtefjelldagen.

W. "Middelalder for de yngste":

Opplegget er en del av de årlige "middelalderdagene" på Fiskum. Det tilbys aktiviteter som bueskyting, fekting, heraldikkmalning og rebusløype med spørsmål om middelalderhistorie. Kulturkontoret står bak arrangementet, i samarbeid med Stiftelsen Fiskum Gamle kirke, Fiskum menighetsråd og en rekke frivillige krefter.

X. Fiskumelvas hemmeligheter

Tur med Barnas Historielag langs Fiskumelva med besøk av Fiskum teglverk og Fiskum gamle kirke. Omvisningen i kirken inkluderer en tur opp i klokketårnet..

Y. Kultur- og høstmarked ved Düvelgården i Skotselv.

Familiearrangement, der kulturminneløp med spørsmål arrangeres av Barnas Historielag. Dessuten er det vikingleir med bueskyting, og barna kan male, lage keramikk eller smi sammen med smedene i Vendelborgsmia.

Z. Historiske brettspill

Øvre Eiker bibliotek og Barnas Historielag samarbeider om oppløring og turnering i historiske brettspill.

Æ. Gamle leiker for barn.

Opplegg der eldre mennesker lærer bort gamle leiker til barna.

Ø. Rekonstruksjon av langhus i snø

Veggene til langhusene på jordet mellom Eikertun og Haug kirke "rekonstrueres" i snø, slik at en får et inntrykk av størrelsen. Ved snømangel kan en eventuelt bruke fakler eller andre former for markering.

Å. Steinaldersti

Stien opp mot steinalderboplassen i Prestegårdshagen brukes til å formidle utviklingen fra den eldste steinalderen og fram mot jernalderen.

Idébank 2: Turstier og kulturminneløyper

Denne oversikten er utarbeidet med forankring i Øvre Eiker kommunes kulturstrategi og strategi for kulturminnevern 2016-2019, der tilrettelegging for fysisk aktivitet og skjøtsel og synliggjøring av kulturminner nevnes som viktige områder.

Formålet er å gi en oversikt over eksisterende turløyper, samt muligheten for å gjøre seg kjent med ulike typer kulturminner langs disse løypene. Dessuten skal den være et verktøy i arbeidet med å legge til rette for kombinerte natur- og kulturopplevelser gjennom å kartlegge behovet for tiltak på dette området.

Dette har til dels vokst fram som et resultat av den skiltingen som Kulturminnerådet de siste årene har gjennomført i samarbeid med ulike partnere. Den omfatter både eksisterende løyper og potensielle løyper der det er ønskelig å legge forholdene bedre til rette gjennom merking av stier og skilting av kulturminner. I det siste tilfellet skal planen også bidra til å kartlegge behovet for å avklare ferdsel med grunneiere og andre berørte parter.

Oversikten omfatter både løyper som er lett tilgjengelig for alle (universal utforming), men også løyper som ikke egner seg for alle brukergrupper. Den vil også kunne brukes som grunnlag for en diskusjon om hvilke løyper som bør tilrettelegges med universal utforming.

Håpet er at dette skal kunne brukes som verktøy og inspirasjonskilde for alle som interesserer seg for denne typen kulturminnearbeid, samtidig som den kan danne grunnlag for en løpende diskusjon om hvilke tiltak som bør prioriteres.

Planen omfatter tre ulike former for tiltak som kan bidra til å gjøre kulturminner mer tilgjengelig for alle:

- A. Kulturminnetavler:** Kommunestyret vedtok i 2007 en mal for tavler som brukes til informasjon om kulturminner og historien rundt disse. Denne malen har siden vært brukt av Kulturminnerådet og bør videreføres. Dessuten deltar kommunen i Buskerud fylkeskommunes prosjekt for skilting av viktige kulturminner i fylket. I tilknytning til slike tavler bør det inngås avtaler om vedlikehold og skjøtsel, både av tavlene og av selve kulturminnet, slik at det er lett synlig og ikke blir overgrodd med vegetasjon.
- B. Merking og skilting av stier:** Denne typen merking har foreløpig ikke vært gjennomført i regi av Kulturminnerådet, men det vil etter hvert melde seg et behov for å vurdere dette. Blant annet er det et ønske om bedre merking av stier fram til de mange bygdeborgene i

kommunen. Det kan også være behov for tilvisningsskilt som gjør det enklere å finne fram til starten på løypene. Ved denne typen skilting bør det skiltes i samsvar med de retningslinjene som er vedtatt av Friluftslivets fellesorganisasjon. Ved eventuell merking av sti er det naturlig å ha en tett dialog med Drammens og Oplands Turistforening, som har ansvaret for de blåmerkede løypene på Øvre Eiker.

- C. *Beskrivelse av kulturminneløyper:*** Spredning av informasjon om turløyper og kulturminner, uten at det gjennomføres noen form for skilting og merking, vil også være et viktig tiltak for å gjøre kulturminnene mer tilgjengelige. Dette kan omfatte turkart, brosjyrer og andre trykksaker eller informasjon via internettet. På dette området peker Eiker O-lag seg ut som en viktig samarbeidspartner. Ved oppsetting av kulturminnetavler bør en også vurdere mulighetene for å kombinere dette med ulike former for informasjon som kan formidles ved hjelp av ulike typer applikasjoner via internett og mobiltelefon. På internettet er det aktuelt å bruke etablerte nettsteder som Turistforeningens ”tur.no” og ”Kulturminneløypene” på lokalhistoriewiki.no, som Kulturvernforbundet og Norsk Lokalhistorisk Institutt står bak. Det er utarbeidet en liste over potensielle løyper som vedlegg til denne planen, og nummereringen nedfor henviser til dette vedlegget.

Kart og beskrivelse over de aktuelle løypene

Nr.1 Loesmoen Elvepark

Loesmoen Elvepark er en tursti som er opparbeidet med spillemidler og tilrettelagt for ferdsel med rullestol og barnevogn. De siste årene har det også vært brøytet om vinteren. Stien fortsetter inn i Nedre Eiker til Mjøndalen. Loesmoen Vel og Kulturminnerådet har samarbeidet om oppsetting av ialt 8 kulturminnetavler, som forteller historien om dette området. Langt tilbake har det vært bosetning knyttet til fiske og tømmerfløting og bygging av tradisjonelle elvebåter. På 1900-tallet ble Loesmoen et kjerneområde både for boligbygging og industrietablering, og i dag har området flere industribedrifter med en lang og interessant historie. Lengden på selve elvestien er ca. 2,7 km. I tillegg kommer 1,3 km med stier på Tjuvøya og 2 km på Hagaøya.

Nr.2 Skarragruvene

Skarragruvene regnes som et av de best bevarte gruveområdene som Kongsberg Sølvverk på slutten av 1700-tallet drev i utkanten av sitt område. Den blåmerkede Siddisstien går gjennom området og sammenfaller delvis med den merkede rundløypa. Ved å følge denne kommer en forbi de fleste av gruvene og skjerpene og begge de to stollmunningene, hustufter og hestevandring, samt pukkverket med den hunder meter lange vannrenna og soluret med inskripsjonene, som alltid har vært Skarragruvenes varemerke. Det er satt opp 5 kulturminnetavler som forteller historien om gruveområdet. Rundløypa er på ca.2,7 km. Fra nærmeste parkering ved Kolbergsetra er det ca 0,7 km, fra Svartjenn 1 km og fra Bygningsbakk på Løkenveien 1,3 km..

Nr.3 Kverk-Hellefoss

Stien Kverk-Hellefoss går langs Drammenselvas venstre (østre) breidd. Kverk var ett av de viktigste tømmerhengslene i Drammenselva, og det er fortsatt godt synlige rester etter virksomheten der. Den gamle fløterstua er satt i stand med informasjon om historien rundt hengslet og fløtingen i vassdraget, og elever ved Rosthaug VGS har merket og tilrettelagt en sti langs elva ned til Hellefossen, der det også er satt opp ei tavle med historisk informasjon. Merking og rydding må vedlikeholdes. Denne løypa ble gjennomført som kulturminnetur i forbindelse med Hokksund By- og laksefestival i 2011. Lengden er ca 4 km. Løypa kan videreføres i begge retninger og knyttes sammen med løypene rundt Skotselv og Hokksund.

Nr.4 Hoensmarka jernaldersti

Hoensmarka jernaldersti ligger rett utenfor sentrum av Hokksund. Mellom Haug kirke og Eikertun alders-og sykehjem ble det i 2008 gjort et oppsiktsvekkende funn av en jernalderboplass med 13 langhus. Herfra kan en følge bilveien opp til Eiker Mølle og inn i Hoensmarka, til dels på eldgamle hulveier. Det er satt opp kulturminnetavle ved stedet der den berømte Hoen-skatten ble funnet, og herfra kan en fortsette forbi en boplass fra steinalderen, en stor enkeltgravhaug og en felt med 9 mindre gravhauger. Fra Haug kirke via Eikertun til Mølla er det ca. 2 km, mens rundturen i Hoensmarka har en lengde på ca. 3 km.

Nr.5 Hoenselvastien

Hoenselvastien følger elva fra Kattsund til Svendseløkka. Røren grendeutvalg har planer om å tilrettelegge en sti langs elva fra Drammenselva ved Kattsund og opp til friområdet på Svendseløkka. Stien vil gå forbi Hoen-gårdene, med en rik historie knyttet både til førhistorisk tid, mølledrift i middelalderen og deretter en omfattende sagbruksvirksomhet. Her lå også Øvre Eiker Elektrisitetsværks første kraftstasjon, mens planene om cellulosefabrikk måtte skrinlegges på grunn av lokal motstand. Langs elva har det også vært stampemøller, teglverk og pukker for Nøstetangen glassverk og går dessuten rett forbi stedet der dikteren Jonas Lie ble født. Andre personligheter med tilknytning til området er bl.a. eidsvoldsmannen Christopher Hoen, stortingspresident Falsen og konsul Arnemann, som startet Drammens første dampsg. Lengden på stien er ca. 2,3 km.

Nr.6 Kobberveien Ormåsen-Røren

Kobberveien Ormåsen-Røren ble anlagt på 1840-tallet av Ekers Kobberværk. Fra Bergsgruvene ved Ormåsen kan en følge den kjøreveien som ble bygd for å frakte kobbermalmen ned til verkets nye smeltehytte ved Hyttefossen i Hoenselva. Underveis kommer en forbi Rørengårdene samt Kølåbånn, et sted som antagelig har vært brukt til kullbrenning og kanskje opplagsplass for kull ved verket. Samlet lengde er ca. 7 km.

Nr.7 Sentrumsvandring på Sundbakken

Sentrumsvandring på Sundbakken er en rundtur i sentrum av Hokksund som tar utgangspunkt i det gamle sundstedet der kongeveien krysset Drammenselva ved hjelp av ferje. Rett ved lå det også et teglverk. En kan følge elvebredden ned til Nøstetangen, der landets første glassverk lå i perioden 1741-77, men hvor det også var annen industrivirksomhet i denne perioden. Her lå også det gamle Storhengeslet i Drammenselva. En kan også ta en runde oppom Haug kirke, som har vært Eikers hovedkirke i snart tusen år. I sentrum ser en både eksempler på den eldste bebyggelsen som vokste fram rundt jernbanestasjonen fra slutten av 1800-tallet, via bolighus og forretningsgårder fra ulike perioder på 1900-tallet og fram til bygninger fra nyeste tid, med Hokksund ungdomsskole (2012) som siste tilskudd. Samlet lengde på en slik rundtur er ca. 4,2 km.

Nr.8 Sentrumsvandring i Gamle-Hokksund

Sentrumsvandring i Gamle-Hokksund er en rundtur i den eldste delen av Hokksund. Dette var det opprinnelige tettstedet Haugsund, og fortsatt er en god del av den gamle bebyggelsen fra 1700-og 1800-tallet bevart. Den er nå regulert til bevaring. Hovedtyngden ligger langs Storgata, som går fra Sorenskrivergården ved brua opp til det gamle sundstedet, der trafikken langs kongeveien mellom Drammen og Kongsberg krysset elva på ferje. Herfra kan en ta en runde på friområdet Risøra, som imidlertid står under vann når det er flom i elva. Foruten ferjetrafikken har Hokksund en lang historie som administrasjonssentrum og samferdselsknotepunkt, med vertshus og landhandlere, håndverk og småindustri, samt ekserserplass på Lerbergmoen, som nå er bygd ut som boligfelt. Samlet lengde er ca. 2,2 km.

Nr.9 Dyng og Vendelborg

Dynge og Vendelborg er gamle tettbebyggelser rett utenfor Hokksund sentrum. Fra rundturen i Gamle-Hokksund (tur 8) kan en fortsette gjennom den gamle bebyggelsen i Dynge, som også er regulert til bevaring. Dette er et gammelt boligområde knyttet til laksefiske og tømmerfløting, men også med bygninger der det har vært landhandel og vertshus. En kan fortsette opp til Vendelborg, et stedsnavn som muligens kan ha tilknytning til et forhistorisk borganlegg. I historisk tid var dette et viktig sagbrukssted, med egen bruksskole. Turen kan avsluttes ved Hellefossen, der en har god utsikt mot papirfabrikken, som med en historie tilbake til 1884 er en av landets desidert eldste. Herfra kan en fortsette langs elva opp til Kverk hengsle (se tur 3). Samlet lengde på stien gjennom Dynge og Vendelborg er ca. 1,5 km.

Nr.10 Harakollen og Hobbelstadåsen

Harakollen og Hobbelstadåsen er et område med flere jernaldergravfelt, hvorav en gravhaug er merket med kulturminnetavle. I nærheten av disse gravfeltene er det spor etter gamle gårdstun som seinere er flyttet ned på sletta nedenfor åsen. Det er også registrert tufter etter tre husmannsplasser, og områdene rundt disse skal bli friområder når det bygges ut nytt boligfelt i Harakollen. En rundtur i området ble gjennomført av Eiker Historielag og Drammens og Oplands Turistforening i 2007 og har en lengde på ca. 2,7 km.

Nr.11 Bergsgruvene

Bergsgruvene, som ligger like nordvest for tettstedet Ormåsen, var muligens i drift alt på 1600-tallet og ble på 1700-tallet drevet av Kongsberg Sølvverk. De synlige sporene etter virksomheten stammer imidlertid fra 1800-tallet, da området var en del av Ekers Kobberværk. I tillegg til skjerp og gruver kan en se flere hustufter samt fundamentet til dampmaskinen, og den gamle stigerboligen er bevart som hytte. Kulturminnerådet har satt opp tre tavler i selve gruveområdet. Herfra kan en ta en runde over Gruveåsen, der det også ligger skjerp, ned til Nyseterlia med et stort navneberg og tilbake via Hyttevollen, der en kan finne slaggrester etter smeltehytta som en gang sto der. Samlet lengde på turen er ca. 6 km.

Nr.12 Gamleveien til Bingen

Gamleveien til Bingen, fra Skotselv til Friderichsminde, fulgte den såkalte Tregata, et navn som skyldtes at det var lagt trekavler i et myrområde slik at hester kunne gå der med lass. Her er det også gravd fram en gammel brønn, som antagelig ble brukt til vanning av hestene ved Hassel jernverk. Den gamle veitraseen kan delvis følges via gårdene Hære, med en stor jernaldergravhaug, og Lobben til Friderichsminde Isenkramfabrik ved Stensrudfossen. Veien er registrert av "Na-Ku-Hel"-gruppa i Skotselv. Deler av veien går over dyrket mark og kan derfor bare gås etter at kornet er høstet inn. Løypa egner seg ikke for merking, men kan gås med guide. Samlet lengde en vei er ca. 5 km.

Nr.13 Skjelbreddalen

Skjelbreddalen var seter under den adelige setegården Skjelbred, som omkring 1620 tilhørte Hartvig Huitfeldt, og nettopp "Hartvig Huitfeldts setter" er ett av de stedene på Eiker som først nevnes i forbindelse med gruve drift. Den gamle ferdselsveien mellom gården og setra går gjennom et område der det har vært en rekke gamle boplasser, hvorav enkelte fortsatt står. Ved å fortsette forbi skjerpene i Skjelbreddalen kommer en inn til Skarragravene (se tur 2). Lengden er ca. 7 km.

Nr.14 Seterveiene til Ristvetsetra og Vestbysetra

Seterveiene til Ristvetsetra og Vestbysetra fulgte antagelig delvis samme trase som dagens skogsbilvei opp Bråkedalen, men en del steder er det også mulig å følge den gamle ferdselsveien. Innenfor Hafella møter en seterveien fra gårdene Li, Holte og Myre, og en kan følge stien over Holtefjell forbi Lisetra, Holtesetra og Myresetra til Vestbysetra. Tilbake kan en gå om Åbbortjenn, med den gamle stein-og torvdemning som gjennom 200 år brukt til å regulere vannkraften til Hassel jernverk. Løypa egner seg ikke for merking, men kan gås med guide. Runden fra Ristvetsetra til

Vestbysetra har en lengde på ca. 10 km. I tillegg kommer eventuelt en strekning på 4 km ned til bygda ved Vestbygårdene.

Nr.15 Grølla og Holtefjellgruvene

Grølla og Holtefjellgruvene ligger på grensa mellom Eiker og Flesberg. Fra den blåmerkede stien over Holtefjell (tur 55) kan en ta en avstikker til skogsvannet Grølla, med den store stein-og torvdemningen som var en viktig del av vannreguleringen i Bingsvassdraget. Demningen har en historie tilbake til slutten av 1600-tallet, og navnet Grølla skal stamme fra jernverkseier Johan Groll. En kan også ta en avstikker til det kjente landmerket Grøllafurua. Deretter kan en fortsette langs nordenden av Grølla, med en langstrakt demning som hindrer at det oppdemte vannet flommer ut i et myrområde. Herfra er det bare noen hundre meter til Holtefjellgruvene, som ble drevet av Kongsberg Sølvverk på slutten av 1700-tallet. Herfra kan en gå tilbake til Vestbysetra på stier og veier forbi vannet Trehjørningen og langs Grøllabekken. Samlet lengde er ca. 9 km.

Nr.16 Husmannsplassene på Horne

Husmannsplassene på Horne ligger i åsen rett opp for gårdene. Med utgangspunkt i kulturstiene rundt Portåsen på Nedre Eiker kan en også følge stier som går forbi rester etter de gamle husmannsplassene under Horne på Øvre Eiker. En slik rundtur, som også går ned til gårdene Horne og Korvald og opp til skogsleet, har en lengde på ca. 6 km.

Nr.17 Skotselv og Hassel Jernverk

Skotselv og Hassel Jernverk er tema for denne løypa, som er etablert av Skotselv grendeutvalg i samarbeid med Kulturminnerådet og ble åpnet sommeren 2012. Stien er opparbeidet, men foreløpig mangler bru over elva. Fem kulturminnetavler tar for seg Hassel Jernverks historie, med Düvelgården, masovnen og administrasjonsboligen på Daler, men også historien bak sagbruk, brøtning og tømmerfløting, samt den moderne storindustrien med Skotselv Cellulosefabrik og annen industri som har formet tettstedet. Stien kan knyttes sammen med løype i Ullelandsåsen. Lengden er ca. 3 km.

Nr.18 Raset

Raset er et område som har fått navn etter det store jord-og leireraset som i 1910 gikk ved gårdene Sanden og Haga rett ved Hokksund. Med utgangspunkt i Sorensrkivergården i Hokksund kan en ta en rundtur på området som ble rammet av det store leirraset i 1910. Fortsatt bærer terrenget preg av denne dramatiske hendelsen. En kommer også forbi stedet der dampbåtene som trafikkerte strekningen Drammen-Hokksund hadde brygge, og en kan ta avstikkere til gamle ferdselsveier i Sandendalen og Fettadalen. Lengden er ca. 3 km.

Nr.19 Strandajordet

Strandajordet, som i dag er en idrettspark, var tidligere tømmeromt for Vestfos Cellulosefabrik, og fortsatt finnes spor etter den gamle tømmertrafikken på Vestfosselva, som opprinnelig ble drevet med hester, seinere med motoriserte slepebåter etter "finsk system". Her lå også husmannsplassene Stranda og Strandajordet, som kanskje er identisk med middelaldergården Spitalsjordet. En har også utsikt over elva til Støa, som var et knutepunkt i båttrafikken og magasintransporten til Kongsberg Sølvverk. Det er opparbeidet sti med lengde ca. 1,5 km.

Nr.20 Fosshaugen

Fosshaugen er et gammelt boligområde i Vestfossen som er regulert til bevaring. Det binder sammen Fossesholm Herregård og kulturaktivitetene rundt Vestfos Cellulosefabrik. Bebyggelsen består i hovedsak av bolighus fra slutten av 1800-tallet, som i større eller mindre grad er ombygd og påbygd i løpet av 1900-tallet. Det knytter seg mye historikk til flere av disse husene, og på hjørnet av Fabrikkgata og Storgata ligger flere forretningsgårder som har hatt og fortsatt har en sentral plass i Vestfossens historie. En kommer også forbi den gamle Bruksskolen og den "nye" Vestfossen skole

fra 1913, som i 1960 ble sentralskole, samt Vestfossen kapell. Samlet lengde er 1,8 km.

Nr.21 Vestfossen

Vestfossen er et tettsted med en lang og spennende historie. En runde i sentrum kan ta for seg tettstedsutviklingen, fra middelalderens møllebruk, via de privilegerte sagbrukene og Christian IVs smeltehytte fram til den moderne treforedlingsindustrien. Underveis plasseres flere verneverdige bygninger, fra den store Halvorsethgården til det lille bolighuset på Madseberget, samt jernbanestasjonen, den gamle kretsskolen i Storgata, parken med den karakteristiske paviljongen og den vesle Rådstua, som var både brannstasjon og arrestlokale. Lengden er ca. 1,2 km.

Nr.22 Rudsåsen

Rudsåsen er et helt spesielt kulturlandskap med rike funn fra både jernalder, middelalder og nyere tid. Dette omfatter kullgroper og kullmiler, et bogestelle og tre hellere som har vært brukt som boplass i jernalderen. Det er også rester etter gården Flårud og tufter etter flere husmannsplasser. Området kan besøkes med utgangspunkt i Dunserudhagen, eller en kan gå fra Drabu sentrum. En rundtur på selve området har en lengde på ca. 2,5 km, mens det er ca. 2 km å gå fra sentrum hver vei.

Nr.23 Hakavik

Hakavik ligger i et skogrikt område ved Eikeren, som tidlig kom med i tømmerhandelen. Gårdene her var i flere hundre år leilendingsbruk under Fossesholm. I nyere tid er stedet kjent for Hakavik Kraftstasjon, som ble bygd omkring 1920 for å forsyne jernbanen med elektrisitet. Den står på listen over NVEs verneverdige anlegg knyttet til kraftproduksjon. En kan også se rørledningen, demninger og andre kulturminner knyttet til kraftverket. Dessuten er det spor etter den gamle sagbruksdriften, samt gamle hustufter. En rundtur fra Eikeren opp til Øksne er på ca. 12 km.

Nr.24 Bollerudstien

Bollerudstien planlegges av Bollerud grendeutvalg i samarbeid med Kulturminnerådet. Dette er ei løype som går forbi et felt med tre gravhauger fra jernalderen og en bronsealderrøys, samt flere husmannsplasser. Lengden er ca. 2,2 km. Løypa kan kombineres med turer til bygdeborgen på Gunhildruskansen eller langs den gamle ferdselsveien til Råensetrene.

Nr.25 Røkeberg og Vesle-Sverige

Røkeberg og Vesle-Sverige ligger rett øst for Vestfossen.

Fra sentrum kan en følge den gamle ferdselsveien mot Røkeberg, forbi eldre og nyere bebyggelse opp til Sandholt Mek. Verksted, som er en av kommunens eldste industribedrifter. Her lå tidligere Torberg teglverk. Her delte den gamle hovedveien seg, slik at en gikk opp Røkebergbakkene, mens en annen gikk via Fredfoss (tidligere Ekers Papirfabrikk) gjennom det såkalte Vesle-Sverige. Veien møtes igjen ved gamle Røkeberg skole. Herfra kan en ta en kort avstikker til jernaldergravfeltet som ligger like bak nye Røkeberg skole. Herfra fortsetter to ulike ferdselsveier over Hornebygda til Mjøndalen (se tur 61 og 62). Fra Fredfoss tilbake til Vestfossen kan en følge Fredfossgata/Fabrikkgata, som ble anlagt omkring 1920, med arbeiderboliger for Fredfoss Uldvarefabrikk.

Nr.26 Kjennerudvannet og Nedre Lurdalen

Kjennerudvannet og Nedre Lurdalen er et området som preges av gruvedrift og små løkkebruk som ble drevet av arbeiderne ved Kongsberg Sølvverk. Med utgangspunkt i badeplassen ved Kjennerudvannet, kan en gå langs østsiden av vannet, med spor etter gruvedriften fra perioden omkring 1900 (Royalberg Copper Mines Ltd.), til den gamle stollen ved Byggmesterplassen i nordenden av vannet, der Kongsberg Sølvverk drev på 1700-tallet. Her kan en fortsette over åsen forbi flere gamle boplasser og ned i dalen igjen ved Brudevollen, deretter tilbake til Kjennerudvannet via en rekke gamle plasser og løkkebruk, blant annet Grønnli, Aspesetra,

Kronløkka og Midnatten. Turen ble gjennomført av Eiker Historielag og Drammens og Oplands Turistforening i 2009. Samlet lengde er ca. 12 km.

Nr.27 Øvre Lurdalen

Øvre Lurdalen var også i stor grad bebodd av bergverksarbeider fra Kongsberg. Fra Nyrudsetra kan en følge Lurdalsveien nordover forbi flere gamle boplasser, deretter opp åsen til plassene Øvre Lurdalen og Rørås og deretter tilbake til bilveien via Storemyr. Fra Daleseter på grensa mot Flesberg kommune kan en gå via plassen Svarvesdalen til Svarttjenn og rundt Grønntjenn tilbake til Nyrudsetra. Samlet lengde er ca. 14 km.

Nr.28 Rideveien ved Kofstad

Rideveien ved Kofstad er en gammel ferdselsvei som har gått fra gården Skogen ved den gamle kongeveien via Kofstadgårdene til Skraperud og antagelig videre til gårdene på Åssida. Veien er foreløpig kartlagt fra Skogen til Kofstad, en strekning på ca. 1,2 km.

Nr.29 Hoensvannet og Himsjø

Hoensvannet og Himsjø er et skogområde med en rekke kulturminner. En har skjerpene på Himsjøkollen og den store Himsjødammen fra 1771, en av de mektigste stein-og torvdemningene på Eiker. Også ved Hoensvannet og Hoensvannsløken er det kulturminner fra den gamle vassdragsreguleringen. Rundt selve Hoensvannet er det en rekke gamle setervoller og husmannsplasser. Det var skole på Gorovollen og Hoensvannshotellet er et kapittel av Eikers turisthistorie. Tilbake til Himsjø kan en gå forbi Storemyr, der det var omfattende torvutvinning. Turen ble gjennomført av Eiker Historielag og Drammens og Oplands Turistforening i 2011. Lengden er ca. 12 km.

Nr.30 Til Sønju setergrend

Til Sønju setergrend kan en komme fra Håre i Bingen ved å følge den gamle seterveien over over Håreåsen til ei setergrend som består av Håresetra, Sønjustetra, Torvaldsetra, Haugsetra og Sørlistetra. Turen kan eventuelt kombineres med ander seterveier (se tur 14). Lengden er ca. 9 km.

Nr.31 Lundeskauen

Lundeskaue er et interessant kulturlandskap rett vest for Vestfossen. Med utgangspunkt i Vestfossen sentrum, kan en ta veien forbi Granløkka, med de gamle funksjonærboligene fra Vestfos Cellulosefabrik og spor etter Eker Dampsag, over Smellhaugen og opp til Lundegårdene. Herfra kan en ta en runde forbi felt med jernaldergraver, samt tufter etter husmannsplasser fra nyere tid. Turen er gjennomført som samarbeidstur mellom Eiker Historielag og Drammens og Oplands Turistforening i 2012.

Nr.32 Kulturstien langs Fiskumelva

Kulturstien langs Fiskumelva ble etablert for flere år siden på strekningen fra Karlsvang ned til Fiskum gamle kirke. En kommer forbi Fiskum meieri og rester av Fiskum teglverk. Stien kan eventuelt forlenges via Anfinnshølen opp til Dunserud, der det i 2009 ble avdekket 11.000 år gammel steinalderboplass. Her er en også rett ved Dunserud skysstasjon, som lå ved den gamle kongeveien (se tur 41). Sanket lengde er ca. 1,8 km.

Nr.33 Brekkeborgen

Brekkeborgen på vestsiden av Eikeren ligger vis a vis Gunhildrudskansen. Fra Brekkegårdene ved Eikeren kan en følge gamle ferdselsveier opp åsen, forbi den gamle setervollen Tørjersetra og ned til bygdeborgen. Et alternativ i lettere terreng kan være å gå fra Såsen-Hagatjennveien via Brekketjenn. I begge tilfeller er lengden ca. 2,5 km hver vei.

Nr.34 Jungerborgene

Jungerborgene består av tre borganlegg som ligger samlet på et lite område rett ved Jungerveien. Fra sørenden av Junger er det mindre enn 1 km hver vei, men en kan eventuelt kombinere dette med en rundtur langs Jungerbekken og tilbake over Seteråsen, en rund på ca. 5 km.

Nr.35 Bygdeborgen på Høgåsen

Bygdeborgen på Høgåsen kan nås med utgangspunkt fra Nyseterlia, Himsjø eller Spærensetra. Fra hvert av disse stedene er det en tur på ca. 3 km hver vei.

Nr.36 Fra Holte til Bråkedalen

Fra Holte til Bråkedalen går det en gammel og mye brukt sti over Salsåsen, som Skotselv grendeutvalg ønsker å merke.

Nr.37 Myreslottet

Myreslottet er en av de lettest tilgjengelige bygdeborgene på Eiker. Hvis en parkerer nær travbanen på Hoensvannsveien, kommer en også forbi en gammel steinsetting, som kan være en førhistorisk kultplass, samt tufter etter en husmannsplass. Det er blåmerket sti opp til borgen. Lengden er ca 1 km hver vei.

Nr.38 Murfjellkollen

Murfjellkollen og bygdeborgen der kan besøkes med utgangspunkt i Bakke kirke. Herfra er det godt synlige veier og stier, med bratt stigning det siste stykket. Lengden er ca. 3,5 km hver vei.

Nr.39 Ullelandsborgen

Ullelandsborgen skiller seg ut ved at den ligger nærmere sentrum av bygda enn de øvrige bygdeborgene på Eiker. Fra Bakke kirke eller Hærebrusand idrettsanlegg er det få minutters gange til borgen, som ligger på framsiden av Ullandsåsen ned mot Drammenselva. Ei rundløype er merket av Bakke Bygdekvinnevalg forbi bygdeborgen, der det bør settes opp Kulturminnetavle som også har omtale av Ulleland gruve (skjerp) i samme område. Samlet lengde er ca. 3 km.

Nr.40 Ristvetslottet

Ristvetslottet i Bingen er den nordligste av bygdeborgene på Eiker. Det går sti fra Borge skole (grendehus) opp til borgen, med forholdsvis bratt stigning det siste stykket. Lengden er ca. 1.5 km hver vei.

Nr.41 Sølveien

Sølveien er ei kulturminneløype i fire deler som ble opprettet av Eiker Arkiv i anledning av Kulturminneåret 2009. Lengden er cirka 45 kilometer, og egner seg godt for sykkel. Løypa går gjennom kommunene Øvre og Nedre Eiker kommune i Buskerud fylke og følger i store trekk Norges første offentlige vei, som ble anlagt mellom Drammen og Kongsberg umiddelbart etter opprettelsen av Kongsberg Sølvsverk i 1623. Den gamle riksveien er også kjent som Kongeveien, Kongsbergveien eller Eikerveien avhengig av hvor den som omtalte veien var bosatt. På 1990-tallet ble den døpt Sølveien. Flere av kulturminnene langs løypa er direkte knyttet til denne gamle ferdselsveien, men det er også tatt noen avstikkere fra den opprinnelige traséen for å få med andre spennende kulturminner.

Nr.42 Jernverksveien Eidsfos-Hassel

Jernverksveien Eidsfos-Hassel kan sykles langs østsiden av Eikeren fra Hof til Vestfossen og Fossesholm, videre langs Aasveien over Semsmoen, den gamle bebyggelsen på Skotsmoen, Motorhistorisk Senter på Burud, Bakke kirke og Skotselv, med sporene etter Hassel jernverk rundt Düvelgården (se tur 17). Videre kan en fortsette forbi Sansouci til Hassel gruver. Løypa kan eventuelt forlenges inn i Modum, til Hassel jernverks gruver, Bakåsen med Colletstien ved Buskerud hovedgård og videre til Søia. Herfra elvesti mot Vikersund opparbeidet av Modum

kommune. Samlert lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 28 km.

Nr.43 Fløtningsveien Stenberg-Bergsjø

Fløtningsveien Stenberg-Bergsjø knytter sammen to av de viktigste tømmerhengslene i Drammensdistriktet. Kulturminnetavlene langs Drammenselva forteller historien om Stenberg hengsle, Loesmoen og Nøstetangen. Deretter fortsetter løypa gjennom Hokksund sentrum og videre gjennom Gamle-Hokksund og Dyngje. Deretter følger den i størst mulig grad den gamle veitraseen mot Modum (som biskop Jens Nilssøn brukte i 1595)., gjerne med en avstikker ned til Kverk-hengslet. Fra kommunegrensa kan den forlenges til Kongshengslet ved Åmot eller til Bergsjø-hengslet ved Geithus. Samlert lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 17 km.

Nr.44 Kraftverksveien Hakavik-Labro

Kraftverksveien Hakavik-Labro starter ved Hakavik kraftstasjon. Herfra kan en sykle på vestsiden av Eikeren til Sundhaugen, med den verneverdige turistrestauranten. En fortsetter langs Fiskumvannet og videre langs Åssidaveien inn i Sandsvær, i størst mulig grad langs den gamle traseen som Jens Nilssøn brukte i 1595. Løypa kan forlenges til museet ved Labro. Samlet lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 18 km.

Nr.45 De små gleders vei

De små gleders vei er nostalgiløypa som brukes av Motorhistorisk Senter på Burud, men disse veiene egner seg også godt for sykkel. Her kan en oppleve det flotte kulturlandskapet i øvre og nedre del av Bingen, samt kutlurminner som Bingen kapell, Sønju skole og restene etter Friderichsminde Isenkramfabrik. En kan ta avstikkere til bygdeborgen Slottet (tur 40) eller til noen av de gamle demningene som fra slutten av 1600-tallet ble bygd for å skaffe sikker vannforsyning til Hassel Jernverk. En kan også fortsette langt inn i Øvre Eikers nabokommuner Flesberg, Sigdal og Modum.

Nr.46 Hornebygda

Hornebygda egner seg godt for en sykkeltur gjennom flott og variert kulturlandskap preget av jordbruk. Løypa knytter sammen tettstedene Hokksund, Vestfossen og Mjøndalen og kan kombineres med flere andre løyper, som Loesmoen Elvepark (tur 1) og de gamle ferdselsveiene over Horne (tur 61 og 62). Samlert lengde er ca. 14 km.

Nr.47 Varlobygda

Varlobygda har et nettverk av lite trafikerte veier, der en kan sykle rundt og oppleve et moderne jordbrukslandskap. Dette kan også kombineres med turer langs Hoensvannsveien (tur 48) og Jungerveien (tur 49).

Nr.48 Hoensvannsveien

Hoensvannsveien er en skogsbilvei (bomvei) som går rundt Hoensvannet og Hoensvannsløken. Her opplever en både jordbrukslandskap og skog. Veien går rett forbi rester av kullmiler, gamle setervoller og tufter etter boplasser. Turen kan kombineres med avstikkere til for eksempel Spærensetra og Svartskurden eller inn Nessetra, Rakkestadsetra og Harstadsetra ved foten av Holtefjell. Til fots kan en også ta en avstikker til Myreslottet (tur 37).

Nr.49 Jungerveien

Jungerveien er en skogsbilvei som egner seg godt for sykling. En kommer forbi naturreservatet ved Kolbergtjenn, samt kulturminner som restene av smeltehytta på Hytttevollen og setervoller som Bergsetervollen. Eventuelt kan en ta avstikkere til Spærensetra eller Kolbergsetra og derfra videre til fots inn til Skarragravene (se tur 2). En kan også ta avstikkere til fots til de mange bygdeborgene i området (se tur 35 og 36), eller til Jungercellene. Samlert lengde (uten avstikkerne) er ca. 12 km..

Nr.50 Veien Såsen-Hagatjenn

Veien Såsen-Hagatjenn er en skogsbilveien mellom Vestfossen og Mjøndalen, med avstikkere til Tryttrerudsetra og Fisketjenna. Med sykkel kan dette være et alternativ til de blåmerkede løypene gjennom dette området (se tur 54). En kommer rett forbi gruvene i Krambudalen, og flere gamle setervoller ligger også i nærheten av dette veisystemet. Rett før kommunegrensa til Nedre Eiker ligger demningen som demmer opp Brandalsbekken og leder vannet i dette vassdraget, som har naturlig utløp i Mjøndalen, vestover mot Røkebergtjenna og Fredfoss. En kan også ta korte eller lengre avstikkere til fots, for eksempel til utsiktspunkter som Sirikjerke, Slettfjell og Kyrfjell. Samlert lengde gjennom (uten avstikkerne) er ca. 13 km.

Nr.51 Lurdalsveien

Lurdalsveien er en asfaltert, men lite trafikert vei, som egner seg godt for sykkel. Flere av de gamle setrene og boplassene i Lurdalen ligger rett ved veien, men en kan også bruke sykkel i kombinasjon med kulturminneløypene som går gjennom gruveområdet ved Kjennerudvannet og forbi flere av de gamle boplassene i Lurdalen (se tur 26 og 27). Samlert lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 7 km.

Nr.52 Løkenveien og Grønntjennsveien

Løkenveien og Grønntjennsveien består av et nett av skogsbilveier mellom Darbu og Lurdalen, som egner seg godt for sykkel. Veien til Grønntjenn tangerer de to kulturminneløypene i Lurdalen (tur 26 og 27). Løkenveien går forbi det interessant området ved Rudsåsen (tur 22) og fortsetter inn mot Skjelbreddalen (tur 13) og Skarragruvne (tur 2). Det er også mulig å ta avstikkere til fots til noen av de gamle boplassene i området. Samlert lengde på Løkenveien og Grønntjennsveien (uten avstikkere) er ca. 9 km.

Nr.53 Siddisstien

Siddisstien er ei blåmerket løype fra Oslo til Stavanger, som går gjennom Eikerbygdene via Vrangla og Årbogen på Nedre Eiker, forbi Hagatjenn og ned i bygda ved Lerberg. Derfra fortsetter den på bilvei gjennom Hokksund og Røren, opp Kåsaveien til Bermingrud, deretter skiløypatraseen forbi Kølabbånn og Bergsgruvne, opp Nyseterlia, ned til Kolbergsetra, forbi Skarragruvne og Skjelbreddalen, så vestover forbi Aspesetra og Kjennerudvannet og inn i Kongberg kommune. Samlert lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 30 km.

Nr.54 Blåmerket løype Konnerud-Vestfossen

Blåmerket løype Konnerud-Vestfossen består av to eldgamle ferdselsveier som i mange år har vært merket av Drammens og Oplands Turistforening. Den korteste går via Dammyr, der det er mye interessant historie knyttet til skogsmannen Ellef Dammyr. Den går også rett forbi demningen i Brandalsbekken og de gamle setervollene Svingillen og Nepebråtan til Møllasetra ved Røkebergtjenna. Den lengste traseen går lenger sør, via Sirikjerke, med mange fine utsiktsplasser. Den går også forbi den gamle gruveområdet i Krambudalen og møter på den nordlige stien ved Røkebergtjenna. Demningen her er også et interessant kulturminne. Langs de gamle seterstiene ned mot Gommerud og Fredfoss kommer en også forbi flere gamle boplasser og kulturminner. Samlert lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 6,5 km for den korteste og 9 km for den lengste av løypene.

Nr.55 Blåmerket løype Hoensvannet-Vestbysetra

Blåmerket løype Hoensvannet-Vestbysetra er den klassiske turen over Holtefjell. Den blåmerkede løypa fra Hoensvannshotellet stiger bratt opp til Bjørvannet. I denne åsen var det en rekke gamle husmannsplasser, helt opp til Fjellbu. Både Prestvannet og Bjørvannet er demmet opp av gamle demninger fra 1700-tallet, og ved Bjørvannet er det skutt ut en imponerende mengde fjell for å gi elva et nytt løp, slik at vannet rant til Eiker istedenfor til Flesberg. Fra Bjørvannet går stien opp på Holtefjellplataet, forbi Kroktjenn og langs Grølla til Myresetra (der det går sti til Midtstua, tur 56) og videre til Vestbysetra. Et alternativ er å følge den blåmerkede løypa fra Dalesetra via Hoensetra til Holtefjellcellene og videre til Myresetra. Samlert lengde for hver av de to løypene er ca. 10 km.

Nr.56 Blåmerket løype Midstua-Myresetra

Blåmerket løype Midstua-Myresetra går fra tømmerhoggerhytta Midstua opp til Hoggtjenn, med demning fra 1700-tallet. Herfra går det bratt opp til Holtefjellplatået, og det er en kort avstikker til Eikers høyeste punkt på Myrehogget. Stien fortsetter til Myresetra, der den møter på den blåmerkede løypa fra Hoensvannet. Samlert lengde er ca. 7 km.

Nr.57 Fra Vestfossen til Hoensvannet

Fra Vestfossen til Hoensvannet går det flere stier, og ved å merke en av disse, vil en få en forlengelse av de blåmerkede løypene fra Konnerud til Vestfossen, slik at disse knyttes til Siddisstien og de blåmerkede løypene på Holtefjell. Fra Vestfossen kan en følge den gamle riksveien til Lundebakken, deretter langs Dørja forbi Christian V og Sophie Magdalenas gruve, via de gamle boplassene ved Lonemarka og danseplassen på Spellemannsberga inn til Skarragravene. Herfra kan en fortsette via Svendsplassen og Brennåsen til Jungercellene. Denne turen ble gjennomført som tur med Eiker Historielg og Drammens og Oplands Turistforening i 2003. Fra Jungercellene kan en fortsette via Svartskurden og Spærensetra til Hoensvannet. Samlert lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 18 km.

Nr.58 Pilegrimsleden

Pilegrimsleden gjennom Eiker er et lokalt forslag til ei løype som i framtida kan inngå som et ledd i den nasjonale Pilegrimsleden. Dette prosjektet har tanker om ei framtidig løype fra Røldal til Gran på Hadeland, som kan binde pilegrimsstier på Vestlandet sammen med pilegrimsleden til Trondheim. En mulig trasé gjennom Eiker er langs Åssida til Fiskum kirke, der biskop Nils Jenssøn red i 1595. Herfra kan en fortsette langs Fiskumvannet til Vestfossen og langs Vestfosselva til Haug kirke ved Hokksund. Deretter kan en fortsette gjennom Hoensmarka til Burud og Bakke kirke ved Skotselv, og så videre til Nykirke på Modum. Samlert lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 26 km.

Nr.59 Gamle Nummedalsvei

Gamle Nummedalsvei er etter alt å dømme en eldgammel ferdselsvei mellom Eiker og Numedal, fra Røren og Gorud via Lorthølsetra og Spærensetra til Svartskurden og videre gjennom Kolbergddalen til Dørsjø og Ulland i Svene. Samlert lengde er ca. 14 km.

Nr.60 Grenseleden

Grenseleden følger veier og stier langs kommunegrensa mellom Øvre- og Nedre Eiker, fra Glitre via Sandungen, Vranken og Steindamtjenn, over Seteråsen og ned til Årbogen, deretter et stykke langs Siddis-stien og ned i bygda ved Temte, kryssing av elva på Mjøndalen bru og opp til Steinberg, der en følger Skistadveien forbi Horne skole, Horne og Korvald til Portåsen, deretter opp til Dammyr og Kyrfjell, og så ned til Fisketjenna, før en passerer gruva ved Blygruvebekken og Trollbrua på vei ned til Eikeren ved Tryterud. Ruta ble gått som 4-dagers tur i forbindelse med kommunejubileet i 2010. Samlert lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 35 km.

Nr.61 Gamlegata over Horne

Gamlegata over Horne var den gamle hovedveien gjennom Hornebygda, fra Nedbergkollen forbi Horne skole og Stenshorne og Vinsvold, inn i Røkeberg krets ved Skjelsbekk og videre forbi Røkeberg-gårdene og Røkeberg-skolene ned til Sandholt og gjennom Nybyen til Vestfossen sentrum. Denne turen ble gjennomført i samarbeid mellom Eiker Historielag og Drammens og Oplands Yuristforening i 2007. Kulturminnerådet har konkrete planer om å sette opp kulturminnetavler langs stien, i første omgang den delen som ligger i gamle Horne skolekrets. Samlert lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 5,5 km.

Nr.62 Skogsveien over Røkeberg og Horne

Skogsveien over Røkeberg og Horne er en gammel ferdselsvei gjennom Hornebygda et stykke sør

for den gamle hovedveien. Den gikk forbi mindre gårder og husmannsplasser og krysser flere av de gamle seterveiene som går fra bygda inn til Hornefjellet. Ved Åletjenn er det fine bademuligheter. Veien fortsetter inn i Nedre Eiker, og ender opp som Korvaldveien ned til Mjøndalen sentrum. Det er også mulig med en avstikker til Portåsen. Samlert lengde er ca. 5,5 km.

Nr.63 Rideveien langs Eikeren

Rideveien langs Eikeren er en gammel ferdselsvei mellom Vestfossen og Eidsfoss. Den skal ha blitt opprustet fra sti til ridevei i forbindelse med ekteskapet mellom Niels Otto Omsted på Fossesholm og Petrinelle Juel på Eidsfos Jernverk og anlagt så bred at de to kunne ri ved siden av hverandre, ifølge tradisjonen. Flere steder er den gamle veitraseen tydelig, og den passerer en rekke gamle boplasser. Det er mange flotte utsikter over Eikeren underveis. En kommer også forbi naturreservatene ved Hamre og Brekke. Samlert lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 15 km.

Nr.64 Den gamle Sandsværveien

Den gamle Sandsværveien er en gammel ferdselsvei som er tydelig og lett å følge fra Grosvoll i Sandsvær til Muggerud på Eiker. Fram til 1920-tallet var dette hovedferdselsåren mellom Eiker og Ytre Sandsvær, og Hydrosjefen Sam Eyde skal ha greid å komme fram her med bil. Samlert lengde er ca. 6 km.

Nr.65 Pilegrimsstien fra Hof til Fiskum

Pilegrimsstien fra Hof til Fiskum er en moderne "pilegrimssti" som ble gått som en tre-dagerstur av konfirmanter i 2009. Ruta følger bredden av Eikeren fram til Hakavik, forbi en rekke gamle boplasser. Fra Hakavik kraftstasjon fortsetter den opp åsen til demningene og videre via Fossetra og Gunhildrudsetra, der det var trefninger under krigen. Det er også muligheter for avstikkere til Nesfjell på grensen mot Sandsvær, eller til utsiktspunktet Gunhildrudknatten og bygdeborgen Skansen. Ved Råensentrene er det gamle gravminner, antagelig fra førhistorisk tid. Herfra kan en fortsette ned på Åssideveien og følge samme vei fram til Fiskum gamle kirke som biskop Nils Jenssøn reiste i 1595. Samlert lengde gjennom Øvre Eiker er ca. 25 km.

Nr.66 Loesmoen fra elvesiden

Loesmoen kan oppleves fra Drammenselva med kajakk. Mange av kulturminnene på sørsiden av Loesmoen er vanskelig tilgjengelige til fots, på grunn av jernbane og motorvei, men med kano/kajakk kan en komme rett forbi ved å følge Loeselva, der biskop Nils Jenssøn ble rodd på sin visitasreise i 1595. Fra Haug kirke kan en fortsette langs Nøsteelva og komme ut i Drammenselva ved Nøstetangen, der landets første glassverk lå. Ved å følge bredden av Drammenselva kommer en forbi de mange kulturminnene som er skiltet i Loesmoen Elvepark, både gamle boplasser og historie knyttet til laksefiske, tømmerfløting og gamle båtbyggertradisjoner. Så lenge det ikke er bruforbindelse til Hagaøya er båt det beste framkomstmiddelet når en skal besøke øya. Ved Stenberg hengsle kan en komme inn i Loeselva igjen. Samlert lengde er ca. 8 km.

Nr.67 Fiskumvannet med Dørja

Fiskumvannet med Dørja kan padles som en rundtur, delvis gjennom det kjente fuglereservatet. Ved å ta en avstikker inn i Dørja kommer en til fugletårnet, og en kan også fortsette innover elva forbi den adelige setegården Skjelbred, Dørjabruplassen og inn til den gamle badeplassen i Laugarhølen. Langs bredden av Fiskumvannet finner vi blant annet den gamle skysstasjonen Rudstøa, Fiskum gamle kirke og den adelige setegården Fiskum, den verneverdige turistrestauranten på Sundhaugen og Flesaker transformatorstasjon, som var en milepæl i norsk elektrisitetsforsynings historie, foruten en rekke gårder og husmannsplasser med interessant historie. Samlert lengde er ca. 7,5 km. i Fiskumvannet, samt 2,5 km i Dørja

Nr.68 Vestfosselva

Vestfosselva kan padles fra Fiskumvannet til utløpet i Drammenselva ved Nøstetangen. Båtene må

bæres forbi Vestfossen, men ellers er det mulig å padle hele veien ved normal vannføring. Her kommer en tett innpå mange kulturminner og historiske steder, som dampskipsbrygga på Flesaker, herregårdene Petraborg og Fossesholm, husmannsplasser som Furua, Island og Plomåsen og industribedrifter som Ekers Dampsag og Ekers Bryggeri. Nedre del av elva går gjennom det verneverdige kulturlandskapet Aker-Smørgrav, og i elva er det fortsatt enkelte dopper, som ble brukt i forbindelse med tømmerprammene som trafikkerte elva. En kommer også forbi mineralkildene ved Sørby, kongsgården Sem og Haug kirke, og turen avsluttes der Nøstetangen glassverk lå. Samlert lengde er ca. 9 km.

Nr.69 Glassveien

Glassveien fra Nøstetangen til Hadeland kan være et alternativt navn på "Fløtningsveien" (nr.43) dersom det etableres ei turistløype for å markedsføre historien rundt de gamle glassverkene.

Nr.70 Fjerdingsstadmarka

Fjerdingsstadmarka på Eiker har merkede stier som er mye brukt.

Nr.71 Sti over Snaukollen

Sti over Snaukollen har blitt merket av Drammens og Oplands Turistforening. Nye stier kan eventuelt etableres i tilknytning til denne.

Nr.72 Sti i Lobbenåsen

Sti i Lobbenåsen ble merket i 2012 av Bakke Bygdekvinneleg.

Nr.73 Gruveåsen

Gruveåsen er et område der det ble drevet gruver i regi av Hassel jernverk. Ei rundløype i dette området kan være et endepunkt for "Jernverksveien Eidsfos-Hassel" (nr.42).

Nr.74 Fra Holte til Bråkedalen

Fra Holte til Bråkedalen går det en gammel og mye brukt sti over Salsåsen, som Skotselv grendeutvalg ønsker å merke.

Idébank 3: Formidling av kulturarv og lokalhistorie

Dette er en oversikt som er utarbeidet med forankring i Øvre Eiker kommunes kulturstrategi og strategi for kulturminnevern 2016-2019, der det legges vekt på formidling av kulturarv og lokalhistorie.

Formålet er å gi en oversikt over tiltak som er gjort for å formidle Øvre Eiker kulturarv og lokalhistorie, men samtidig kartlegge behovet for nye tiltak på dette området.

Planen skal brukes som verktøy og inspirasjonskilde for alle som ønsker å bidra i dette arbeidet, samtidig som den kan danne grunnlag for en diskusjon om hvilke tiltak som bør prioriteres.

Hele befolkningen er aktuell som målgruppe, men grupper som bør få et spesielt fokus er:

- Barn og unge
- Nye innbyggere
- Turister

Idébanken ”Kulturminner for barn og unge” inneholder tiltak som rettes spesielt mot denne målgruppen.

Skriftlig formidling: Bøker, brosjyrer, kart

A. Lokalhistoriske bøker og tidsskrifter

Kommunens står bak bokprosjektet ”Eikers historie”, som behandler bygdas historie fra steinalder til nåtid. En viktig formidlingsoppgave er å spre dette bokverket. Gjennom bevilgninger fra Kulturminnerrådet har kommunen også støttet andre lokalhistoriske bokutgivelser, i tillegg til at Eiker Arkiv bidrar med gratis illustrasjoner og kildemateriale. Denne typen støtte bør videreføres for bokprosjekter med lokalhistorisk verdi. En lokalhistorisk bibliografi for Eiker er lagt ut på nettstedet lokalhistoriewiki.no.

B. Turkart

Eiker Arkiv har vært en samarbeidspartner ved Eiker O-lags utgivelser av turkart med informasjon om kulturminner. Dette samarbeidet bør videreføres.

C. Turhåndbøker

I samarbeid med Røren grendeutvalg har Eiker Arkiv laget en kulturminneguide for området Hoenselva/Semsmoen, og denne kan brukes som mal for liknende formidlinger om andre kulturmiljøer. Kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer bør brukes som grunnlag for å prioritere liknende utgivelser.

D. Brosjyrer

Øvre Eiker Kulturminnerråd har i samarbeid med Eiker Arkiv laget en brosjyre med de viktigste kulturminnene på Øvre Eiker. Denne kan distribueres til skolene, gjennom turistkontoret og til alle nye innbyggere som etablerer seg i kommunen. Det bør vurderes å videreføre dette gjennom å lage en oversikt over tilbud om formidling av kulturarv og lokalhistorie rettet spesielt mot barn og ungdom, men også for hele familien. – og eventuelt også for voksne. Denne bør både inneholde tilbudene i ”Den kulturelle skolene”, andre tilbud rettet mot skolene, tilbud som gis i forbindelse med kulturverksteder og skoleferier samt andre fritidstilbud. Denne oversikten bør legges ut på internettet, men kan også vurderes utgitt som en brosjyre som kan distribueres både på skolene og i andre sammenhenger.

Formidling på internettet

E. Kommunale nettsteder

Eiker Arkivs nettssted (www.eiker.org) formidler lokalhistoriske nyheter og arrangementer og brukes dessuten til å presentere lokalhistorisk dokumentasjon. Dette bør videreføres, og linking fra kommunens hjemmesider bør forbedres.

F. Nasjonale nettsteder

Gjennom å bruke nasjonale nettsteder til en presentasjon av lokale forhold oppnår en å nå ut til et brede publikum, samtidig som en gratis kan ta i bruk mange avanserte tekniske løsninger med spennende muligheter. Noen av de mest aktuelle nettstedene er:

- Norsk Lokalhistorisk Institutt's leksikon ([www.lokalhistoriewiki](http://www.lokalhistoriewiki.no)) brukes til presentasjon av lokalhistoriske artikler og bilder. "Eiker Leksikon" lanseres høsten 2015 i forbindelse med utgivelsen av det neste bindet av "Eikers historie", og dette er lagt opp slik at alle kan registrere seg og skrive bidrag. Nettstedet benyttes også til en digital presentasjon av kulturminneløypene. Dessuten er det satt i gang et arbeid med å skrive en gårdshistorie for Eiker som en integrert del av leksikonet.
- Riksantikvarens nettsteder (www.asketadden.no og www.kulturminnesøk.no) skal tas i bruk i

forbindelse med faste fysiske kulturminner som er registrert i forbindelse med kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer.

- Nettstedene "Digitalt fortalt" og "Digitalt Museum" bør i større grad tas i bruk for å presentere kulturhistoriske gjenstander fra Øvre Eiker. Et pågående samarbeid mellom Nedre Buskerud Hjemmefrontmuseum og Eiker Arkiv kan brukes som mal for denne typen formidling.

G. Sosiale medier

En rekke andre nettsteder og sosiale medier tar for også seg ulike sider av Øvre Eikers lokalhistorie og kulturarv og kan inneholde verdifull informasjon om dette. Erfaringsmessig forsvinner disse igjen etter kortere eller lengre tid, og det bør derfor etableres rutiner for å fange opp denne typen informasjon og sørge for at den blir bevart.

Skilting/merking

H. Turstier og kulturminneløyper

Kulturminnerådet samarbeider med grendeutvalgene og flere frivillige organisasjoner om oppsetting av kulturminnetavler og merking av stier. Idébanken "Turstier og kulturminneløyper på Øvre Eiker" inneholder en oversikt over aktuelle løyper, og det arbeides med å lage en samlet presentasjon av dette på lokalhistoriewiki.

Kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer bør brukes som grunnlag for å prioritere framtidig skilting.

I det videre arbeidet med slike prosjekter er det også viktig å ta hensyn til mulighetene for å kombinere tradisjonell skilting med for eksempel "geocatching" og de nye mulighetene som åpnes ved at det stadig utvikles nye applikasjoner for nedlasting av informasjon til mobiltelefoner via internettet.

Foredrag/vandringer m.m.

I. Kulturminneforum

Kulturminnerådet har de siste årene arrangert et årlig "Kulturminneforum", som en møteplass mellom det offentlige kulturminnevernet og frivillige krefter. Dette er en møteplass som bør videreføres og utvikles.

J. Kulturhistoriske arrangementer

Kulturminnerådet og Eiker Arkiv deltatt mer eller mindre regelmessig under lokale arrangementer der lokalhistorie og kulturminner utgjør en større eller mindre del av arrangementet. Eksempler på dette er:

- Fiskum middelalderdager
- Laksefestivalen 59 grader nord
- Egertorget Matfestival
- Vestfossen 24 timer
- Motorhistorisk dag
- Høstmarked i Skotselv
- Markedsdag på Fiskum
- Barnedager på Fossesholm i sommerferien og før jul
- "Landbrukets dag" på Fossesholm
- "Forsvarets dag" på Fossesholm
- Holtefjellmarsjen

Det kan være ønskelig å arbeide for en samordnet markedsføring av slike arrangementer og aktiviteter.

K. Kulturhistoriske foredrag/vandringer

Slik virksomhet drives i regi av en rekke institusjoner

- Øvre Eiker Bibliotek
- Nøstetangen Museum
- Fossesholm Herregård
- Eiker Historielag/Barnas Historielag
- Drammens og Oplands Turistforening
- Eiker O-lag
- Na-Ku-Hel.

Kulturminnerådet og Eiker Arkiv tilbyr også en rekke foredrag om ulike lokalhistoriske emner. Dette tilbudet bør synliggjøres bedre, både på internettet og i form av en brosjyre. I så fall kan det vurderes og gjøre dette slik at en får en samlet oversikt over tilbud til barn, ungdom og voksne.

Utstillinger

L. Museer

Buskerudmuseene har to avdelinger i Øvre Eiker

- Fossesholm Herregård formidler historien rundt herregården, med tapeter og inventar fra ulike epoker, samt en egen avdeling for landbrukshistorie
- Nøstetangen Museum formidler norsk glasshistorie, med vekt på arven fra Nøstetangen glassverk

M. Samlinger

I tillegg til de to museene finnes det flere gjenstandssamlinger, som i varierende grad er tilgjengelig for publikum:

- Nedre Buskerud Hjemmefrontmuseum, som er lokalisert på Fossesholm, drives av en frivillig venneforening, mens Øvre Eiker kommune har overtatt eierskapet til samlingene
- Motorhistorisk Senter på Burud har en stor samling av veteranbiler og gjenstander fra 1950- og 60-tallet
- Düvelgårdens Venner og Skotselv grendeutvalg forvalter Bakke Bygdeminnelags samling og har laget flere utstillinger, blant annet av produkter fra Hassel Jernverk
- Stiftelsen Fiskum gamle kirke har laget en utstilling av gamle gravminner i sakristiet
- Vestfos Bruget presenterer modellen av Vestfossen anno 1950, men ellers har det vært liten virksomhet der de siste årene.
- Det har vært planer om en utstilling i Hokksund om laksefiske og bruk av elva, men dette er utsatt inntil videre.
- Kulturminnerådet har fått laget en replika av Fiskumøksa og en modell av jernalderboplassen ved Haug, som er beregnet på å stilles ut ved skolene.
- Sparebanken Øst har planer om et bankmuseum i Tingstua, som i noen år også var bankens hovedkontor.

Det er behov for bedre informasjon rundt tilgjengelighet og åpningstider for disse tilbudene. Dessuten bør det vurderes å bruke "Digitalt museum" som plattform for en digital markedsføring. Det er behov for å samordne og prioritere kommunes medvirkning på dette området.

Skjøtsel- og restaureringsprosjekter

N. Stiftelser og venneforeninger

Vedlikehold og skjøtsel av kulturminner kan også ha en viktig formidlingsdimensjon. Egne stiftelser har ansvaret for drift og vedlikehold av viktige kulturminner:

- Stiftelsen Fossesholm Herregård/Eiker Historielag
- Stiftelsen Fiskum gamle kirke
- Stiftelsen Sorenkrivergården
- Celleforeningen 1412-2/Militærhistorisk forening (Jungercellene)

- Skarragruvenes Venner
- Düvelgårdens Venner

Kommunen har sporadisk gitt økonomisk støtte til en del av disse prosjektene, men har ellers vært lite involvert. Kulturminnerådet ønsker å utvikle sitt "kulturminneforum" til en møteplass for denne typen foreninger og for private eiere av andre verneverdige kulturminner, med vekt på gjensidig informasjon og formidling.

O. "Rydd et kulturminne"

Kulturminnerådet og Eiker Arkiv har sporadisk samarbeidet med enkelte skoler om dette prosjektet, som er i regi av Stiftelsen Norsk Kulturarv. Det er et mål å gjøre dette til et fast tilbud, med utgangspunkt i de kulturminnene som blir vernet i forbindelse med kommunedelplanen.